

Spis treści

Przedmowa	11
1. Podstawy ogólne	13
1.1. Dynamika kształtowania ogrodów	13
1.2. Trwałość ogrodu i zabytku ogrodowego	16
1.3. Ogród zabytkowy	18
1.4. Wartości ogrodu zabytkowego	19
1.5. Zakres konserwacji ogrodów	20
1.6. Substancja zabytkowa ogrodu	22
1.7. Cel i zadania konserwacji ogrodów	24
1.8. Konserwacja a dzieło sztuki ogrodowej	25
2. Ochrona i konserwacja ogrodów w różnych krajach	27
2.1. Francja	27
2.2. Wielka Brytania	34
2.3. Niemcy	41
2.4. Belgia	51
2.5. Holandia	52
2.6. Austria	55
2.7. Włochy	59
2.8. Hiszpania	65
2.9. Portugalia	67
2.10. Dania	70
2.11. Szwecja	71
2.12. Norwegia	72

2.13.	Rosja	73
2.14.	Czechy	75
2.15.	Słowacja	80
2.16.	Węgry	82
2.17.	Litwa	85
2.18.	Łotwa	86
2.19.	Estonia	89
2.20.	Niektóre kraje pozaeuropejskie	90
3.	Rozwój konserwacji ogrodów w Polsce	97
3.1.	Początki konserwacji ogrodów do połowy wieku XIX	97
3.2.	Konserwacja ogrodów w latach 1863–1918	101
3.3.	Rozwój konserwacji ogrodów w okresie międzywojennym 1918–1939	104
3.4.	Rozwój konserwacji ogrodów w okresie powojennym, po roku 1945	106
3.5.	Konserwacja ogrodów na przełomie XX i XXI w.	116
3.6.	Ochrona prawna i struktura służby ochrony zabytków	129
3.7.	Opieka społeczna nad zabytkami	134
3.8.	Ośrodki naukowe i badawcze	137
3.9.	Zasoby ogrodów i parków zabytkowych	140
3.10.	Ewidencjonowanie zabytkowych ogrodów i parków	141
4.	Współpraca międzynarodowa w dziedzinie ochrony i konserwacji ogrodów	145
4.1.	Działalność UNESCO	145
4.2.	Działalność ICOMOS	146
4.3.	Działalność IFLA	150
4.4.	Działalność innych organizacji	151
4.5.	Międzynarodowe dokumenty i uchwały	153
4.6.	Ochrona światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	157
5.	Metodologia badań ogrodowych	163
5.1.	Metoda dendrochronologiczna	164
5.2.	Archeologia ogrodowa	171
5.3.	Metoda florystyczna	178
5.4.	Metoda przekrojów historycznych	180
5.5.	Metoda porównawcza	182
5.6.	Metoda historyczna	184

6. Przyczyny zniszczeń ogrodów i rodzaje działań konserwatorskich	187
6.1. Przyczyny wewnętrzne	188
6.2. Przyczyny zewnętrzne	196
6.3. Przyczyny ogólne	200
6.4. Działania zabezpieczające	204
6.5. Działania pielęgnacyjno-konserwacyjne	205
6.6. Działania rewaloryzacyjne	206
6.7. Działania adaptacyjne	207
7. Adaptacja zabytkowych założeń ogrodowych na potrzeby współczesne	209
7.1. Zasady ogólne adaptacji	211
7.2. Wykorzystanie bez zmiany pierwotnego przeznaczenia i sposobu użytkowania	212
7.3. Wykorzystanie bez zmiany pierwotnego przeznaczenia, ale ze zmianą sposobu użytkowania	213
7.4. Wykorzystanie ze zmianą przeznaczenia, ale z utrzymaniem pierwotnego sposobu użytkowania	213
7.5. Wykorzystanie ze zmianą zarówno pierwotnego przeznaczenia, jak i sposobu użytkowania	214
7.6. Wykorzystanie w powiązaniu z rozbudową o nowe części terenu, bez naruszania historycznego układu przestrzennego	215
7.7. Wykorzystanie w układzie urbanistycznym przy kształtowaniu ogólnomiejskich systemów terenów zieleni	216
7.8. Wykorzystanie w systemie ekoprzestrzennym miasta oraz kompleksach obszarów chronionych	216
7.9. Wykorzystanie w kształtowaniu warunków optymalizujących klimatyczno-zdrowotnego środowiska życia człowieka	217
7.10. Przesłanki kulturowego oddziaływania	218
8. Ochrona i pielęgnowanie drzew i drzewostanów parkowych	219
8.1. Dynamika rozwoju drzew i drzewostanów	219
8.2. Kształtowanie drzewostanu parkowego	221
8.3. Ocena stanu zdrowotnego drzew	222
8.4. Zapobieganie uszkodzeniom	224
8.5. Bieżące usuwanie szkód	228
8.6. Regulacja zagęszczenia i trzebieże	232
8.7. Leczenie uszkodzeń drzew z ubytkiem drewna	234
8.8. Choroby i szkodniki drzew oraz możliwości ich zwalczania	239
8.9. Ochrona drzew pomnikowych	242

9. Partery ogrodowe z czasów renesansu i baroku	245
9.1. Przemiany i formy występowania parterów	245
9.2. Główne typy parterów ogrodowych	253
9.3. Odtwarzanie parterów	263
9.4. Technologia urządzania parterów	270
10. Formy kwiatowe w parkach krajobrazowych	283
10.1. Rozwój form kwiatowych	283
10.2. Klomby i grupy kwiatowe	290
10.3. Kosze kwiatowe	292
10.4. Koberce kwiatowe i partery kobercowe	295
10.5. Ozdoby kwiatowe	302
10.6. Odtwarzanie form kwiatowych	304
11. Rewaloryzacja układów alejowych	317
11.1. Uzupełnianie ubytków w alejach	320
11.2. Dobór drzew alejowych	324
11.3. Odtwarzanie alei	325
11.4. Aleje i promenady miejskie	326
11.5. Adaptacja układów alejowych	329
12. Rewaloryzacja żywopłotów i szpalerów	331
12.1. Uzupełnianie ubytków żywopłotów i szpalerów	335
12.2. Odmładzanie żywopłotów	339
12.3. Wymiana żywopłotów	339
12.4. Przywracanie formy szpalerów	340
12.5. Odtwarzanie żywopłotów i szpalerów	340
12.6. Adaptacja form przekształconych	342
12.7. Utrzymywanie żywopłotów obwódkowych	343
12.8. Rekonstrukcja form szczególnych i zabezpieczenie materiałowe	343
12.9. Warunki ogólne	345
13. Syngieltony, grupy i klomby	347
13.1. Pielęgnowanie i rewaloryzacja syngieltonów (samotników)	352
13.2. Pielęgnowanie i rewaloryzacja grup drzewiastych	357
13.3. Przejawy deformacji klombów	359
13.4. Rewaloryzacja klombów	361

14. Ochrona i kształtowanie runa parkowego	365
14.1. Znaczenie runa w ogrodach historycznych	365
14.2. Rozpoznanie wytworzonego runa	367
14.3. Wymagania konserwatorskie	368
14.4. Kierunki działań adaptacyjnych	370
14.5. Urządzanie i odtwarzanie runa parkowego	371
15. Trawniki i łąki parkowe	375
15.1. Rodzaje i formy występowania	375
15.2. Mieszanki i dobór traw	378
15.3. Urządzanie i renowacja	382
15.4. Pielęgnowanie trawników	383
16. Szata roślinna parków historycznych	385
16.1. Zasady kształtowania doboru gatunkowego	385
16.2. Udział drzew i krzewów introdukowanych w wieku XVII i XVIII	388
16.3. Udział drzew i krzewów introdukowanych oraz form ogrodowych w wieku XIX	391
16.4. Nowe formy drzew i krzewów w wieku XX	396
16.5. Formy pnączy drzewiastych	397
16.6. Rośliny kwietnikowe	398
17. Drogi i nawierzchnie parkowe	405
17.1. Rozwój form drogowych	405
17.2. Konserwacja układu dróg parkowych	410
17.3. Nawierzchnie dróg parkowych	412
17.4. Elementy i urządzenia drogowe	419
18. Układy i elementy wodne w założeniach ogrodowych	427
18.1. Rozwój i przemiany form wodnych	427
18.2. Zasoby miejscowe wody	432
18.3. Poziom lustra wody	434
18.4. Utrzymanie czystości wody	435
18.5. Umacnianie brzegów zbiorników wodnych	438
19. Ochrona i konserwacja rzeźb ogrodowych	443
19.1. Rozwój form rzeźbiarskich	443
19.2. Przenoszenie rzeźb	450
19.3. Kopie rzeźb ogrodowych	450
19.4. Konserwacja rzeźb	450

20. Mała architektura ogrodowa	455
20.1. Rozwój i przemiany form małej architektury ogrodowej	455
20.2. Wyposażenie ogrodowe: ławki, kosze na śmieci, oświetlenie, znaki informacyjne	462
21. Przestrzenne formy ochrony konserwatorskiej	473
21.1. Tezy główne ochrony	473
21.2. Zagrożenia zewnętrzne	474
21.3. Zagrożenia wewnętrzne	476
21.4. Formy ochrony zabytków	477
21.5. Strefy ochrony zabytków	478
21.6. Struktura strefy ochrony konserwatorskiej	478
21.7. Wyznaczanie strefy ochrony konserwatorskiej	479
21.8. Funkcja i formy działań ochronnych w strefie konserwatorskiej ...	485
21.9. Skuteczność stref ochrony konserwatorskiej	486
21.10. Powiązanie z planowaniem przestrzennym	487
22. Dokumentacja konserwatorska	489
22.1. Dokumentacja historyczna	489
22.2. Inwentaryzacja dendrologiczna	497
22.3. Dokumentacja realizacyjna	499
23. Wykonywanie robót konserwatorskich	505
23.1. Tryb wykonywania robót	505
23.2. Uwarunkowania realizacyjne	506
23.3. Gospodarka drzewostanem	508
23.4. Operaty konserwatorskie	510
23.5. Dokumentacja powykonawcza	511
Literatura	513
Indeks nazw	521
Indeks nazwisk	529